

že cena sporného slunečnicku 5000 Kč je přemrštěná, že slunečnick je po případě drahocennou věcí ve smyslu § 970 a) obč. zák. a že se žalobkyni neztratil z najatého pokoje.

Čís. 1833.

Předpisů zákona ze dne 20. prosince 1921, čís. 504 sb. z. a n., nelze použítí, domáhá-li se příslušník cizího státu na tuzemci vydání rekvirované věci.

Rekvisice movitých věcí v okupovaném území nepodléhá pravidlům o kořisti. Pokud přechází rekvisicí vlastnictví na rekvirující stát.

(Rozh. ze dne 12. zari 1922, R II 70/22.)

V listopadu 1917 zrekvirovalo okupační rakouské vojsko v Rumunsku žalobci dynamoelektrický stroj, jež pak v létě 1918 odevzdala rakousko-uherská vojenská správa žalované brněnské firmě k opravě. V červenci 1919 prodalo c. a k. likvidující ministerstvo války stroj žalované firmě. Žalobce pátral po stroji a dověděl se, že jest u žalované firmy, domáhal se jeho vydání. **Procesní soud první stolice** žalobu zamítl. **Důvody:** Soud má za dokázáno, že žalovaná firma, již stroj byl odevzdán rak.-uh. vojenskou správou, koupila onen stroj po státním převratu od likvidujícího rak.-uh. ministerstva války za 15.000 K, a že takto řádně nabyla práva vlastnického k onomu stroji podle § 428 obč. zák., předpokládá-li se, že vojenská správa rak.-uh. byla vlastnící stroje. Jest to podstatnou otázkou tohoto sporu, neboť podle § 442 obč. zák. nikdo nemůže jinému postoupiti více práv, než má sám. Má-li se za to, že vojenská správa rak.-uherská řádně nabyla vlastnictví k onomu stroji, byla také oprávněna je postoupiti žalované firmě, která by jen tenkrát byla musela vyhověti žalobnímu nároku, kdyby se mělo za to, že vlastnictví žalující firmy až doposud nezaniklo událostmi po jeho nabytí se příhodivšími. Jest řešiti otázku, zdali rekvisicí lze považovati za zákonité nabytí práva vlastnického. Jedná se o věc nabytou od nepřítele za války v nepřátelské zemi. Podle § 402 obč. zák. poukazuje se, pokud se týče práva ke kořisti a k věcem, nepříteli jako kořist zase odňatým, na zákony vojenské. K těmto zákonům vojenským dozajista dlužno počítati Haagskou konvenci ze dne 29. července 1900, která za světové války platna byla pro Rakousko, ježto byla ratifikována rakouským císařem dne 10. června 1900 a v říšském zákoníku uveřejněna byla pod číslem 174/1913. Touto smlouvou, kterou byly vázány mimo jiné státy i Rak.-uher. mocnářství i Rumunsko, jest ustanoveno (v čl. 52), že ve válce na souši naturální dávky (německy »Naturalleistungen«, francouzsky »Des réquisitions en Nature«) mohou býti požadovány jen pro potřeby armády, obsadivší nepřátelskou zemi, jsou-li v poměru k pomůckám země a zmocnil-li k nim velitel obsazeného kraje. Požadované předměty jest zaplatiti hotovými penězi, jinak jest vystaviti stvrzenku. Podle výpovědi svědka Karla H-a má soud za dokázáno, že rekvisice stroje, o který tu jde, se stala úplně podle předpisů právě uvedených. Nabyla tedy bývalá vojenská správa rak. uh. vlastnictví ku stroji podle § 402 obč. zák. a čl. 52 Haagské konvence ze dne 29. července 1900 zák. ř. čís. 174/1913 a zaniklo právo

vlastnické žalujičí firmy touto rekvisicí a vznikl jí pouze obligační nárok proti Rak.-uh. mocnářství, nebyl-li stroj, jí odebraný, řádně zaplacen. Vojenská správa rak.-uh. byla pak oprávněna postoupiti své vlastnické právo, rekvisicí za války řádně nabyté, žalované firmě, a tato, jak již dokázáno převzetím stroje a řádným jeho zaplacením zákonným způsobem nabyla práva vlastnického. Proti tomu nelze namítati ustanovení mírové smlouvy St. Germainské, Versaillské a Trianonské jednak proto, jelikož jich jako právního pramene pro civilní spory občanů našeho státu používati nelze, neboť jimi byly upraveny poměry států smlouvy uzavřevších, a nikoliv jednotlivých jejich občanů, a dále proto, poněvadž smlouvy tyto uzavřeny byly mezi Rakouskem, Německem a Uhrami na jedné straně a Československou republikou, Rumunskem a jinými státy na druhé straně, takže jimi upraveny nejsou poměry mezi Československou republikou a Rumunskem, tím méně právní poměry mezi občany těchto dvou států. Mluví-li se v těchto mírových smlouvách o navrácení válečné kořisti, může se to vztahovati pouze na kořist podle § 53 Haagské konvence a nikoliv na předměty rekvirované podle čl. 52 této konvence a bude věcí zúčastněných států, vymáhati nároky své neb svých občanů cestou diplomatickou a nikoliv soudní. O d v o l a c í s o u d zrušil napa- dený rozsudek a, vyhradiv pravomoc, vrátil věc prvému soudu, by o ní dále jednal a rozhodl. V otázce, o níž tu jde, uvedl v d ů v o d e c h: Od- volání jest odůvodněno, neboť právní názor prvního soudu že bývalá rakousko-uherská vojenská správa rekvisicí nabyla vlastnictví ku spornému dynamu a platně převedla je prodejem na žalobce, jest mylným. Odvolací soud připojuje se ku zjištění prvního soudu, že žalující firma byla vlastníkem dynamu, které v roce 1918 rakousko-uherskou vojenskou správou bylo žalované firmě ku částečnému přidělení zasláno, v červenci 1919 likvidujícím c. a k. ministerstvem války žalované firmě prodáno a posud jest v držení žalované firmy. Dynamo bylo dle předloženého rekvisičního listu ze dne 30. listopadu 1917 formelně správně dle předpisů Haagských úmluv z let 1899 a 1907, prohlášených v roce 1913 pod čís. 174 a 180 v říšském zákoníku, říšsko-německým etapním velitelstvím v Turn-Severině pro hospodářský štáb rakousko-uherského elektrického oddělení IX, pobočka v Crajevě, rekvirováno a přešlo v držení rakousko-uherské vojenské správy. Zdali rekvisice byla se stanoviska Haagské konvence dovolená, zdali totiž bylo jí potřeba pro okupační rakousko-uherskou armádu, nemůže a nepotřebuje soud nyní řešiti. Jisto jest, že touto rekvisicí mohla rakousko-uherská vojenská správa nabýti vlastnictví stroje jenom potud, pokud obě citované Haagské úmluvy, které Rakousko-uherským mocnářstvím byly ratifikovány a po uveřejnění v říšském zákoníku staly se pramenem i soukromého práva pro jeho občany, to připouští. V tom směru dlužno poukázati na čl. 46 obou Haagských úmluv o zákonech a obyčejích pozemní války čís. 174 a 180 ř. zák. z roku 1913, že soukromé vlastnictví v obsazeném území nesmí býti zabaveno, a na článek 52, že naturální rekvisice mohou tam býti vymáhány na obcích a jednotlivcích toliko pro potřeby okupační armády. Již tato ustanovení dokazují, že tam, kde se jedná o věci nespotebitelné, nelze rekvirovat vlastnictví věcí, nýbrž jen jejich užívání, neboť u těchto věcí potřebuje okupační armáda jejich užívání, ale nikoliv jejich podstaty. Stejně jako dům, který okupační armáda rekviruje, adaptací neb částečnou pře-

stavbou pro potřeby vojenské nepřejde do cizího vlastnictví, nýbrž zůstává vlastnictvím původního majitele, nemůže ani nespoteřebitelný stroj částečným předěláním k účelům okupačního vojska přejíti do jeho vlastnictví, nýbrž zůstává majetkem posavadního vlastníka, i když za účelem přestavby byl zaslán za hranice. To potvrzuje také předpis čl. 53 uvedených konvencí, který dovoluje, aby prostředky komunikační a všeliké válečné zásoby, i když náležejí soukromým osobám, byly zabaveny, ale výslovně nařizuje, že při uzavření míru musí býti vráceny a náhrady za jejich používání upraveny. Vlastnictví soukromých osob k těmto předmětům zůstává tedy rekvisicí nedotčeno. Tomuto názoru neodporuje ani obsah rekvisičního listu ze dne 30. listopadu 1917. Týž potvrzuje sice předání rakousko-uherskému oddílu okupační armády v cestě rekvisiční, ale nevyslovuje se nikterak o tom, byl-li stroj rekvirován do používání či do vlastnictví. Dle citovaných předpisů Haagské konvence byla by rekvisice za účelem převodu vlastnictví nedovolenou a proto nezpůsobilou ku převodu práva vlastnického (§ 402 obč. zák.) I přes rekvisici dynamo zůstala žalující firma jeho vlastnící. Žalovaná strana neuvedla ve sporu ničeho, z čeho by se dalo souditi, že právní poměr rakousko-uherské správy ku rekvirovanému dynamu byl později změněn. Vojenská správa zůstala pouze uživatelkou dynamu na základě práva válečného a nenabyvši vlastnictví k němu, nemohla je převést ani na žalovaného (§ 442 obč. zák.). Žalovaná firma nemůže se proti vlastnické žalobě, o niž tu jde, dovolávat § 367 obč. zák., neboť vojenská správa nenabyla držení dynamu dle vlastníkovy vůle, nýbrž jednostrannou rekvisicí právem válečným, takže nelze zde ve smyslu § 367 obč. zák. říci, že žalovaná dynamo úplatně na sebe převedla od osoby, již je žalobce sám k užívání, uschování aneb v jiném jakémkoliv úmyslu byl svěřil. Svěření předpokládá dobrovolné odevzdání věci, o němž v tomto případě nemůže býti řeči. V úplném souhlasu s tímto nazíráním jest smlouva St. Germainská ze dne 10. září 1919, která, třeba nebyla ještě v naší sbírce zákonů uveřejněna, ratifikací naší republikou nabyla i pro ni dne 16. července 1920 závazností a jmenovitě ohledně bývalé vojenské správy rakousko-uherské jest již nyní platným pramenem práva. § 1 odstavec druhý přílohy ku čl. 249 této smlouvy prohlašuje za neplatná všechna opatření a jmenovitě i rekvisice býv. rakousko-uherské vlády v okupačních územích a zvláště a výslovně také všechna opatření provedená po 3. listopadu 1918. Ve čl. 249 lit. f) této smlouvy se pak stanoví nárok každého příslušníka okupovaných území na vrácení věcí, mu odňatých, in natura. Tím jest jednak stanoveno, že rekvisice dynamo-elektrického stroje, v listopadu 1917 provedená, nemůže býti na újmu vlastnickému právu žalující firmy, jednak že jest neplatným prodej tohoto dynamu likvidujícím ministerstvem války žalované firmě v červenci 1919. Žalující firma jest posud vlastníkem stroje a má právo toto vlastnictví proti nynějším držitelům i soudně uplatňovati.

Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a vrátil věc odvolacímu soudu, by ji znovu rozhodl.

D ů v o d y :

Mylným jest sice názor rekursu žalované firmy, že žaloba jest nepřijatelná, poněvadž prý dle zákona ze dne 20. prosince 1921, čís. 504 sb.

z. a n. věc, o niž ve sporu jde, nespadá pod pravomoc soudní, nýbrž patří před úřady správní. Zákon tento ustanovuje v § 1, že držitelé věcí movitých, které stát československý jest povinen (na základě jím uzavřených mírových smluv) vrátiti nebo vydati jinému státu, jsou povinni vydati ony věci státu československému. Zákon tedy, ukládaje držitelům věcí takových povinnost, věci ty vydati státu Československému, upravuje právní poměr držitele věcí těch vůči státu a upravuje zároveň (v § 5) řízení, jímž se o povinnosti té rozhodovati má. O tento poměr však v tomto sporu nejde, nejedná se o povinnost žalované firmy vůči státu Československému, nýbrž o požadavek žalující firmy, jež se domáhá na firmě žalované uznání vlastnictví ke stroji a jeho vydání, tedy o nárok soukromoprávní, založený na normách soukromoprávních, o němž rozhodovati mohou jedině soudy a nikoli úřady správní. Naproti tomu však oprávněným dlužno shledati rekurs žalované firmy, výtýkající napadenému usnesení, že posoudilo věc nesprávně po stránce právní, zaujaviši stanovisko, že rekvisice stroje se strany rak.-uherské armády byla nezpůsobilou ku převodu práva vlastnického na rak.-uherský stát a že důsledkem toho dle § 442 obč. zák. ani žalovaná firma nemohla nabýti vlastnictví ke stroji tomu. Napadené usnesení sice připouští, že rekvisice stroje, o nějž jde, se stala formelně správně dle předpisu Haagských úmluv z r. 1899 a 1907, prohlášených v říšském zákoníku 1913 pod čís. 174 a 180, připouští dále, že touto rekvisicí mohla rak.-uherská vojenská správa nabýti vlastnictví stroje toho, pokud uvedené Haagské smlouvy to připouštějí, dospívá však k názoru, že tam, kde se jedná o věci ne-spotřebitelné, nelze rekvirovati vlastnictví věcí, nýbrž jen jejich užívání, a dovozuje to z ustanovení čl. 46, 52 a 53 Haagských smluv. Především nutno poukázati k tomu, že srovnání stroje s domem nelze označiti za vhodné, již z toho důvodu, že dum jest věcí nemovitou, a stroj věcí movitou, pročť i důsledky, odvolacím soudem ze srovnání toho vyvozované nejsou správné; zdali jde o věc spotřebitelnou čili nie, na tom nezáleží při rozhodnutí otázky, poskytuje-li rekvisice právo vlastnické či právo užívací. Také s vývody soudu odvolacího, odvozovanými z čl. 46, 52 a 53 Haagských smluv, nelze souhlasiti; čl. 46 zakazuje konfiskaci soukromého majetku, rekvisice není však konfiskací (což vyplývá již z toho, že se rekvisicemi zabývá čl. 52 zvláště), a čl. 53 jedná o zabavení majetku státního a určitého druhu majetku soukromého, a také zabavení jest pojmově rozdílné od rekvisice. Rekvisicemi se rozumějí veškerá plnění, která obce, korporace a soukromé osoby nepřátelskému vojsku na potravinách, živém dobytku, nářadí a zboží in natura dáti jsou povinny. Dle slovního výkladu znamená rekvisice »požadování«, požadování to má dle zákona ten účinek, že majitel požadované věci musí mu vyhověti a věc požadujícímu odevzdati, tento pak jest povinen (srov. čl. 52 posl. odstavec Haagských smluv), věc rekvirovanou hotově zaplatiti anebo na ni potvrzení vydati. Z tohoto posledního požadavku (hotového placení) jde na jevo, že není správným názor odvolací stolice, že rekvisice poskytuje toliko užívání rekvirované věci, a nikoli pouze poskytnutí náhrady za užívání. Jest tedy rekvisicí považovati za smlouvu oboustrannou, speciálně kupní, při níž ovšem nedostávající se přivolení jednoho z obou smluvníků (vlastníka věci, jenž by dobrovolně přivoliti se zdráhal), jest nahrazeno pozitivním předpisem zákona. Jest to tedy poj-

mové nucená koupě (nucený prodej). Vztahuje-li se pak odvolací soud k odůvodnění svého názoru, že lze rekvírovati nikoli vlastnictví, nýbrž pouze užívání věci, na čl. 52 odst. 1 Haagských smluv, dle něhož rekvizice lze vymáhati toliko pro potřeby okupační armády, není tento vztah příčlivým, neboť potřebám okupační armády slouží věc stejně, ať jest rekvírováno vlastnictví nebo pouhé užívání. Zabývati se mírovými smlouvami, zejména smlouvou St. Germainskou ze dne 10. září 1919, které se dotýká soud odvolací, není zapotřebí, poněvadž smlouvami těmi byly upraveny poměry smluvních států a nikoli jednotlivých občanů, a zejména pokud se týče smlouvy St. Germainské byla smlouva ta uzavřena mezi Rakouskem na straně jedné a Československou republikou na straně druhé, takže se netýče vzájemných poměrů Československa k Rumunsku, tím méně pak právních poměrů mezi občany těchto dvou států. Z toho, co uvedeno, jde na jevo, že rak.-uherská vojenská správa nabyta rekvizicí vlastnictví stroje - ovšem nikoli dle § 402 obč. zák. jako kořisti, jak mylně za to má soud první stolice, poněvadž se nejedná o kořist a že rekvizicí tou zároveň dosavadní vlastník (žalující firma) vlastnictví toho pozbyl. Důsledkem toho mohla rak.-uherská správa postoupiti své vlastnické právo k onomu stroji žalované firmě. Vzhledem k tomuto právnímu stanovisku jeví se doplnění řízení, jež požaduje napadené usnesení, zbytečným, i bylo proto usnesení to zrušiti a soudu odvolacímu uložit, aby, řídě se ustanovením § 511 c. ř. s., ve věci znovu rozhodl.

Čís. 1834.

Zemská správní komise nemá způsobilost, býti stranou ve sporu.

(Rozh. ze dne 12. září 1922, R II 333/22.)

O žalobě proti zemské správní komisi rozhodl procesní soud první stolice věcně. Odvolací soud zrušil napadený rozsudek i s předchozím řízením jako zmatečný a odmítl žalobu. Důvody: Dle § 1 c. ř. s. může stranou ve sporu býti, kdo jest způsobilým ku právům, tedy s to jest, subjektem práv býti a důsledně toho má způsobilost, aby žaloval nebo žalován byl. Této způsobilosti postrádá žalovaná správní komise, poněvadž jest úřadem, tudíž není právnickou osobou, nemá zvláštního jmění, nýbrž jmění země toliko spravuje. (Zákon ze dne 16. dubna 1919, čís. 212 sb. z. a n.). Jest tedy na straně žalované neodstranitelný nedostatek způsobilosti ku sporu, ku kterému dle § 7 c. ř. s. v každém období rozepře jest přihlížeti a slušelo se proto dle citovaného předpisu rozsudek i s předchozím řízením jako zmatečný zrušiti a žalobu odmítnouti.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.

Důvody:

Vývody rekursu nevyvracejí, nýbrž potvrzují jen správnost rozhodnutí druhé stolice. Rekurent správně uvádí, že zemská správní komise vstoupila na místo bývalého zemského výboru, který byl zástupcem a reprezentantem země ve všech právních záležitostech, a že zastupuje